

Specialist bij
ongewenste zwangerschap
en afstammingsvragen

Beleid rondom afstand ter adoptie in Frankrijk

Inwonersaantal Frankrijk op 1 januari 2020: 67.063.703 (Institut national de la statistique et des études, 2020).

Inleiding

Hieronder vind je informatie over hoe in Frankrijk het proces rondom (het voornemen) afstand ter adoptie, vondelingen en mogelijke alternatieven zoals anoniem of onder pseudoniem bevallen is geregeld. Deze informatie laat zien op welke punten de situatie in Frankrijk verschilt van Nederland. Informatie over hoe afstand ter adoptie in Nederland is geregeld kun je vinden op de [Fiom-website](#), in de [kenniscollectie van Fiom](#) of in de brochures over afstand ter adoptie voor [cliënten](#) en voor [intermediairs](#). Meer informatie over vondelingen in Nederland vind je in de [kenniscollectie over vondelingen](#).

Omdat de biologische vader vaak niet betrokken is bij het afstandsproces, gebruiken we voornamelijk de termen 'moeder' of 'vrouw'.

Voornemen afstand ter adoptie

In Frankrijk bestaan er twee processen rondom het voornemen afstand ter adoptie (Peyre, 2020b, 2020c). Het eerste proces is het afstandsproces waarin een vrouw afstand doet van haar kind en het tweede proces is het adoptieproces waarin het kind vrijgegeven wordt voor adoptie, geplaatst en geadopteerd wordt. Waar tijdens het eerste proces de biologische moeder in het middelpunt staat omdat zij moet beslissen over het doen van afstand, heeft zij met het tweede proces weinig tot niets te maken. Zodra het proces van het afstand doen afgerond is, valt het kind onder volledige statelijke verantwoordelijkheid. De staat zal dan ook de adoptie verder regelen.

Er zijn in Frankrijk bij een voornemen tot afstand ter adoptie twee opties mogelijk: een eenvoudige adoptie (wij noemen dit in het vervolg deeladoptie) en een volledige adoptie. Jonge kinderen komen over het algemeen voor een volledige adoptie in aanmerking (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Hierbij worden alle juridische banden tussen kind en biologische ouder(s) verbroken. De geboorteakte wordt vervangen door een versie waarop staat dat de adoptieouders de (juridische) ouders van het kind zijn. Deze nieuwe geboorteakte bevat een verwijzing naar het adoptierechtelijk bevel en de originele geboorteakte wordt bewaard. Ook het adoptieformulier bevat informatie over de biologische ouder(s).

Van een deeladoptie is vaker sprake bij oudere kinderen die bijvoorbeeld een aantal jaren bij hun biologische ouders of grootouders gewoond hebben en een band met deze biologische familie opgebouwd hebben (Peyre, 2018). Hierbij worden niet alle juridische banden tussen het kind en de biologische ouder(s) doorgesneden en blijft de originele geboorteakte bestaan (O'Halloran, 2015). Hoewel de biologische ouders geen ouderlijk gezag meer over het kind dragen, kan het kind bijvoorbeeld nog wel van de biologische familie erven (Peyre, 2020c). Zolang het kind onder de 20 is, kan een deeladoptie omgezet worden in een volledige adoptie wanneer het kind dit wenst en aanvraagt (EFA: Enfance and Familles d'Adoption, 2020; Peyre, 2020c).

Daarnaast is het wettelijk mogelijk om anoniem te bevallen. De meerderheid van de baby's die afgestaan worden na de geboorte, is geboren onder anonieme bevalling (Peyre, 2020c). De vrouw bevalt in een ziekenhuis of kliniek en de staat vangt de kosten van de bevalling op (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Na de bevalling is het de eigen keus van de moeder om al dan niet identificerende gegevens achter te laten (NVA). De gang van zaken bij een anonieme bevalling is op sommige punten anders dan die bij een niet-anoniem voornemen tot afstand, dit staat beschreven onder 'Anoniem en onder pseudoniem bevallen'.

Hoe gaat een voornemen tot afstand ter adoptie in zijn werk?

Als een vrouw ontdekt dat ze onbedoeld zwanger is en afstand ter adoptie overweegt, kan ze voor begeleiding terecht bij jeugdzorg of een adoptiebureau (O'Halloran, 2015).

De adoptiebureaus hebben bij het adoptieproces de verantwoordelijkheid voor het kind. Er zijn twee soorten adoptiebureaus: publieke adoptiebureaus (onder toezicht van de lokale autoriteit) en private adoptiebureaus. Bij een publiek adoptiebureau wordt het kind onder staatszorg geplaatst en is zijn voogd de vertegenwoordiger van de lokale overheid, die deze taak delegeert aan een hoge ambtenaar (er kan eenzelfde voogd zijn voor meerdere kinderen). Bij een private onderneming is de voogd de directeur van het adoptiebureau. De voogd neemt, bijgestaan door een 'familieraad', beslissingen over (de zorg van) het kind en controleert alle overeenkomsten die gemaakt worden. Deze 'familieraad' is een adviesorgaan waarin onder andere een arts en een magistraat zitten, daarnaast vertegenwoordigers van familieverenigingen en van organisaties die mensen vertegenwoordigen die in zorg zijn geweest.

Het kind wordt opgevangen door de lokale organisatie, die de pleeggezinnen rekruteert en begeleidt; de maatschappelijk werkers van deze organisatie volgen de ontwikkeling van het kind en verwijzen naar de 'familieraad' wanneer (grote) beslissingen moeten worden genomen (medische operatie, scholing, overplaatsing naar een ander pleeggezin). Ook particuliere adoptiebureaus hebben een 'familieraad' (Peyre, 2020a).

Tijdens de zwangerschap

Indien een vrouw aangeeft dat ze overweegt haar kind af te staan ter adoptie, heeft zij gesprekken met een hulpverlener over haar voornemen. De hulpverlener legt de vrouw haar rechten uit en bespreekt met haar de opties die zij heeft, namelijk zelf zorgen, afstand doen ter adoptie of pleegzorg. Verder moet de hulpverlener vaststellen of het kind risico's zou lopen wanneer het bij de

moeder op zou groeien (Peyre, 2020a). In overleg met de moeder kan de hulpverlener de afstandsprocedure in gang zetten.

Na de geboorte twee maanden bedenktijd

Als de afstandsprocedure in gang is gezet heeft de moeder na de geboorte van het kind twee maanden om haar voornemen te overdenken en definitief een beslissing te nemen (NVA; O'Halloran, 2015). Gedurende deze periode heeft ze nog steeds begeleiding van een hulpverlener. Het kind wordt tijdens deze periode ondergebracht in een neutraal terrein gezin of een gespecialiseerd kindertehuis en de moeder kan haar baby bezoeken als ze dit wenst. Het kind staat deze maanden onder voorlopig toezicht van de staat of van een privaat adoptiebureau, maar de moeder kan het te allen tijde terugvragen.

Na de keuze voor afstand ter adoptie: het adoptieproces

Als de moeder binnen de twee maanden bedenktijd niet op haar voornemen tot afstand is teruggekomen, valt het kind vanaf dat moment onder permanente verantwoordelijkheid van de staat of van het adoptiebureau (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). De biologische moeder verliest daarmee haar ouderlijke rechten en verantwoordelijkheid (Peyre, 2020b, 2020c).

Nadat de baby onder permanente verantwoordelijkheid van de staat of adoptiebureau valt, duurt het nog een maand voordat het bij adoptieouders wordt geplaatst, dan is de baby dus minimaal drie maanden. Vanaf de plaatsing bij adoptieouders is het besluit definitief en kan het kind niet meer terug naar biologische ouders. Tot die plaatsing heeft de biologische moeder nog de mogelijkheid om er tegen in beroep te gaan¹. Als zij dan alsnog besluit dat ze zelf voor het kind wil gaan zorgen, doen de betrokken hulpverleners een sociaal onderzoek om te bepalen of het kind teruggeplaatst mag worden. Uitgangspunt hierbij is het belang van het kind (Peyre, 2020b).

De voogd kiest in samenspraak met de familieraad een adoptiegezin uit een selectie van gezinnen die de verplichte *home study* met succes hebben afgerond (Peyre, 2018, 2020c). Omdat de voogd, geassisteerd door de familieraad, op dit moment de volledige zeggenschap over het kind heeft, mogen zij behalve toestemming geven voor de adoptie van het kind, ook beslissen of de adoptie plenair of eenvoudig wordt en een adoptiegezin voor het kind kiezen.

De moeder heeft verder geen inspraak in het adoptieproces en wordt niet gevraagd om haar wensen ten aanzien van adoptieouders. Zij kan uit zichzelf een aantal voorkeuren aangeven, zoals leeftijd, beroep, geloof, maar het is de familieraad die de keuze maakt in het belang van het kind. Vrouwen maken echter nauwelijks gebruik van deze mogelijkheid (Peyre, 2020c). Zodra de baby bij het adoptiegezin geplaatst is, is er geen mogelijkheid meer voor de biologische familie om het kind terug te vragen (Peyre, 2020c). Ook is er geen direct contact tussen de moeder en de adoptieouders (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). De adoptieouders ontvangen geen identificerende informatie over de biologische moeder, zodat ze de biologische moeder niet zelf kunnen traceren. Ook krijgen zij geen informatie die een veroordelende reactie op zou kunnen wekken (Peyre, 2020c).

Op welk moment de aspirant adoptieouders de adoptieaanvraag kunnen indienen bij de rechter, ligt aan het soort adoptie dat in gang is gezet. Bij een volledige adoptie moet het kind minimaal zes

¹ Dit geldt niet voor vrouwen die hun kind anoniem hebben overgedragen; de redenering is dat ze die twee maanden de tijd hebben gehad om een besluit te nemen (Peyré, 2020).

maanden bij het aspirant adoptiegezin hebben gewoond, voordat de adoptieouders officiële adoptie aan kunnen vragen (Notaires de France, 2017). Tijdens deze zes maanden zal het adoptiegezin regelmatig bezocht worden door een hulpverlener die gebaseerd op deze bezoeken een rapport voor de rechtbank zal opstellen (Peyre, 2018). Tot het moment dat de adoptie definitief gemaakt is, draagt het kind nog de naam van de biologische moeder, hoewel deze geen rechten meer heeft ten opzichte van het kind (Peyre, 2020a). Nadat het adoptieproces afgerond is, krijgt het kind de naam van de adoptiefamilie.

Informatie over het kind

Wanneer het kind eenmaal geadopteerd is, heeft de biologische moeder geen recht op het ontvangen van informatie over haar kind, behalve wanneer de kinderen ten tijde van de adoptie al ouder waren (Peyre, 2018). Dit kan geregeld worden via de hulpverlener, maar is in het geval van adoptie van baby's ongebruikelijk. Dit komt voort uit de gesloten cultuur die in Frankrijk heerst. Er wordt geen officiële mogelijkheid geboden om bij een volledige adoptie nog contact te laten bestaan tussen de biologische ouder(s) en de adoptieouders (en het kind) (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017; O'Halloran, 2015). De kinderen die niet via een anonieme bevalling zijn afgestaan, hebben echter voldoende gegevens over hun biologische familie in hun adoptiedossier, zodat zij, als zij dat willen, hun biologische familie kunnen traceren en eventueel contact kunnen leggen (Peyre, 2020a).

Zoeken

Het adoptiedossier van niet-anoniem afgestane kinderen wordt bewaard door de lokale autoriteit of het (private) adoptiebureau (Blauwhoff, 2009; EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Hierin staat alle beschikbare informatie, zowel over de processen als over de biologische familie (Peyre, 2020c). Geadopteerden kunnen bij deze instantie het dossier opvragen en een zoekactie starten. Tot hun achttiende hebben ze hiervoor toestemming van hun adoptieouders nodig (Peyre, 2020c). Meestal neemt een hulpverlener het dossier dan samen met de geadopteerde door. Biologische ouders kunnen niet zelf een zoekactie starten. Dit is een recht dat alleen de geadopteerden hebben (Peyre, 2020c). De toegenomen digitalisering brengt hier echter verandering in. Hoewel er geen officiële cijfers van bekend zijn, is het waarschijnlijk dat het aantal geadopteerden en biologische moeders dat zelf op zoek gaat via sociale media, groeit (Peyre, 2020c). Instanties zoals Enfance & familles d'adoption proberen aan deze kwesties te werken door de betrokkenen te waarschuwen voor de risico's die zulke zoektochten met zich meebrengen.

Aanpassing wet

Wetgeving uit 2002 gaf geadopteerden van alle leeftijden het recht om een zoektocht naar hun biologische ouders aan te vragen (Peyre, 2020c). Minderjarigen hadden hier toestemming van hun adoptieouders voor nodig. Als gevolg hiervan, waren er enkele adoptieouders die een zoektocht aanvroegen voor zeer jonge kinderen. Dit maakte de nadelen duidelijk: biologische moeders vonden het makkelijker om contact te hebben met hun kind als het volwassen was en de helft van de moeders wilde geen contact, een teleurstelling waartegen jonge kinderen beschermd moeten worden. Sindsdien is de wet zo aangepast dat het kind alleen een zoektocht kan aanvragen wanneer het 'de leeftijd van onderscheid' bereikt heeft. Indien dat onder de 18 jaar is, heeft het daarbij de toestemming van de adoptieouders nodig.

Pleeggezin als alternatief voor afstand doen

In Frankrijk heerst het idee dat het beter voor een kind is om 'vaste' ouders en een veilige thuisbasis te hebben, en dat pleegzorg niet aan deze voorwaarden kan voldoen. Langdurige pleegzorg is enkel voor kinderen met speciale behoeften waar geen adoptieouders voor zijn gevonden, voor oudere kinderen die hebben uitgesproken niet geadopteerd te willen worden of voor de situatie dat het kind kampt met hechtingsproblematiek (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017).

Geheimhouding

Indien een vrouw niet wil dat haar familie weet van het bestaan van haar (ongeboren) kind, kan zij er voor kiezen om anoniem te bevallen. Bij deze wettelijke procedure bevalt de vrouw in een kliniek of ziekenhuis, waarna ze haar baby kan achterlaten (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Zie het hoofdstuk 'Anoniem en onder pseudoniem bevallen'.

De biologische vader en andere familieleden

De biologische vader en andere familieleden worden bij een anonieme geboorte normaal gesproken niet bij het proces betrokken. Als de vader informatie heeft over het kind (geboortedatum, naam), dan heeft hij twee maanden de tijd om het kind, als hij het erkend heeft, op te eisen. Voor grootouders geldt dat zij bij het proces betrokken kunnen zijn indien ze een rol hebben gespeeld in het leven van het kind, maar dat ze geen inspraak hebben in de uiteindelijke beslissingen (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017).

Omdat veel afgestane baby's geboren zijn onder anonieme bevalling, komt het vaak voor dat de identiteit van de vader en andere familieleden onbekend is (Peyre, 2020c). De meeste vrouwen willen deze informatie niet vrijgeven, zodat niemand hen kan traceren. Deze vrouwen nemen hun beslissing rond afstand ter adoptie alleen, zonder dat anderen hier inspraak in hebben. De vader krijgt zo echter geen gelegenheid om zeggenschap over het kind op te eisen wanneer de moeder het af wil staan (Peyre, 2020c). Wanneer hij niet van het bestaan van het kind af weet, kan hij geen ouderlijke verantwoordelijkheid binnen de twee maanden bedenktijd aanvragen. Als het kind na deze twee maanden geplaatst is, is het onmogelijk voor hem om dit nog te doen.

Wanneer de biologische vader weet dat zijn partner zwanger is, kan hij voor de geboorte het kind al erkennen. Dit stelt hem in de gelegenheid om een legaal proces te starten om de baby te traceren, zolang hij dit proces maar begint voordat de twee maanden bedenktijd verstreken zijn.

Hoe vaak staan vrouwen hun kind af ter adoptie en wat zijn hun motieven?

In 2017 werden er 732 kinderen binnenlands geadopteerd in Frankrijk (Peyre, 2020c). Hiervan waren er 520 (73%) geboren onder anonieme bevalling. Gemiddeld is 70% van de kinderen die binnenlands geadopteerd worden jonger dan 1 jaar (Peyre, 2020a). De overige 30% betreft meestal oudere kinderen in een pleegzorgsituatie die geadopteerd worden.

De grote meerderheid van adopties is volledig. Deeladoptie wordt gebruikt voor adoptie van oudere kinderen maar is niet vanzelfsprekend, het hangt af van de context van de geboortefamilie.

Het voornaamste motief van een vrouw om haar kind af te staan, is omdat ze denkt in de toekomst niet goed voor het kind te kunnen zorgen. Redenen daarvoor zijn: ze heeft geen stabiele relatie, vindt

zichzelf te jong of juist oud, ze studeert nog of ze ontdekt de zwangerschap te laat. Bij een onderzoek naar afstandsmoeders gaf de meerderheid aan schuldgevoelens te hebben wegens de afstand van hun kind (Duyme en Françoise, 2014; EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017).

Abortus

Het kan zijn dat de regels omtrent abortus invloed hebben op het aantal vrouwen dat hun kind afstaat ter adoptie. Tot 12 weken zwangerschap kan een vrouw in Frankrijk voor abortus kiezen. Zij moet dan eerst een pre-consult hebben met een dokter. Vervolgens moeten twee artsen vaststellen, na overleg met een multidisciplinair team, dat de zwangerschap leidt tot ernstige gezondheidsgevaren voor de vrouw of dat het kind een ernstige, onhandelbare medische aandoening heeft. Alleen dan is abortus mogelijk. Deze (voor Nederlandse begrippen strenge) regels kunnen ervoor zorgen dat een vrouw bij een ongewenste zwangerschap in eerste instantie een abortus wil laten uitvoeren, maar dat de artsen dit afwijzen (The Law Library of Congress, 2015). In 2019 was er een voorstel om de toegestane periode voor abortus te verlengen van 12 naar 14 weken, dit voorstel is weggestemd door de conservatieve meerderheid in het Senaat (Peyre, 2020c).

Sommige overheden die voor anonieme geboorte pleiten, zeggen dat anonieme geboorte het aantal abortussen en babydodingen doet dalen. Dit is niet bewezen. In 2017 vonden er in Frankrijk 216.685 abortussen plaats (dat is 1 op de 309), tegenover ongeveer 600 anonieme bevallingen (Peyre, 2020c; Statista, 2020). Dit laat zien dat het aantal anonieme bevallingen in het niet valt vergeleken met het aantal abortussen.

Anoniem en onder pseudoniem bevallen

Zoals eerder gezegd kan een vrouw in Frankrijk bij wet anoniem bevallen. De meeste baby's die afgestaan worden na de geboorte, zijn geboren onder anonieme bevalling (Peyre, 2020c). Als de moeder anoniem wil blijven ontvangt ze 'gratis' medische zorg, ook als ze later toch van gedachten verandert en zelf voor haar kind gaat zorgen. De kosten worden opgevangen door de staat (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Na de bevalling in het ziekenhuis mag de moeder zelf kiezen of ze identificerende gegevens achter wil laten. Na de legalisering van verschillende vormen van contraceptie, zoals de morning-afterpil en abortus is het aantal anonieme geboorten gedaald (Peyre, 2020c).

Hoewel het recht van vrouwen om anoniem te bevallen nog steeds op grote waarde wordt geschat, is de wetgeving rondom anoniem bevallen in 2002 aangepast om de rechten van kinderen te versterken (Van Hooff, 2015). Vrouwen worden nu met nadruk gewezen op het belang van het achterlaten van gegevens over zowel hun eigen identiteit, als ook over de identiteit van de biologische vader, medische informatie en informatie over de omstandigheden rondom de afstand ter adoptie.

Tijdens de zwangerschap en rond de bevalling

Als de vrouw te kennen geeft dat ze het kind anoniem wenst af te staan, heeft een gespecialiseerde hulpverlener gesprekken met haar. Deze bespreekt de situatie met haar, geeft haar de nodige informatie en overlegt of ze niet-identificerende informatie wil achterlaten (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017).

Na de geboorte

Mocht de moeder haar identiteit niet binnen vijf dagen na de bevalling bekend gemaakt hebben, dan wordt het kind onder staatstoezicht geplaatst (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Tijdens deze eerste vijf dagen wordt het kind geregistreerd onder maximaal drie namen, maar zonder een familieband met de moeder te noemen (CNAOP, 2019). Indien de moeder zich binnen drie dagen nadat het kind geregistreerd is, bedenkt, kan zij haar identiteit onthullen en wordt de eerste geboorteakte vervangen door een nieuwe geboorteakte waarop de naam van de moeder vermeld staat (Villeneuve-Gokalp, 2011). De moeder heeft daarna wettelijk nog steeds twee maanden de tijd om haar beslissing te overdenken. In 2019 waren er 96 van de 619 vrouwen die anoniem bevallen waren, die hun kind terugvroegen (Peyre, 2020c). Na deze periode wordt het kind afgestaan ter adoptie.

De landelijke instantie CNAOP (Conseil National d'Accès Aux Origines Personnelles = de 'Raad voor nationale toegang tot persoonlijke afstammingsgegevens') verzamelt alle informatie die beschikbaar is. Hierbij moet worden opgemerkt dat hulpverleners bij anonieme geboorte alleen informatie aan het dossier van het kind mogen toevoegen waar de biologische moeder expliciet toestemming voor heeft gegeven (Peyre, 2020c). Als vrouwen geen identificerende informatie achterlaten, maar later (door gedetailleerde informatie uit het dossier) kunnen aantonen dat zij de biologische moeder zijn, hebben zij ook de mogelijkheid om op een later moment informatie aan het dossier van het kind toe te voegen en hun anonimiteit op te heffen (Peyre, 2020c).

Na de bedenktijd

Totdat het kind geadopteerd is, is het in staatszorg en heeft het geen officiële ouders (NVA; O'Halloran, 2015). Als de moeder zich niet binnen twee maanden na de geboorte gemeld heeft, kan het kind bij de aspirant adoptieouders worden geplaatst. Zolang het kind nog niet geplaatst is, kan de moeder haar baby nog steeds terugvragen (Peyre, 2020c). Op dat moment beslist de familieraad echter of het kind daadwerkelijk terug mag naar de moeder. Nadat het kind minimaal zes maanden bij het aspirant adoptiegezin heeft gewoond, kunnen de adoptieouders de officiële adoptie aanvragen (Notaires de France, 2017). Bij kinderen die onder anonieme bevalling geboren zijn, is altijd sprake van volledige adoptie, omdat er geen wettelijke band met de anonieme ouders mogelijk is (Peyre, 2020c).

Zoekacties door kinderen geboren onder anonieme bevalling

Voor kinderen die anoniem afgestaan zijn, is een speciale service ingesteld voor inzage in hun afstammingsgegevens (Service Public, 2020). Het verzoek tot inzage in de identiteit van de biologische ouders moet ingediend worden bij het CNAOP. Deze raad is opgericht naar aanleiding van de wetwijziging in 2002 en treedt daarnaast op als tussenpersoon tussen de afstandsouder(s) en de geadopteerde (Steiner, 2003; Van Hooff, 2015). De CNAOP regelt en ondersteunt de toegang tot afstammingsgegevens. Daarnaast heeft zij toegang tot gegevens van betrokken organisaties, zoals het ziekenhuis en adoptiebureaus, omdat die verplicht zijn om medewerking te verlenen aan de CNAOP bij een zoekactie. De CNAOP zoekt hierbij de balans tussen de verschillende belangengroepen en weegt de wens om anoniem te blijven van de moeder af tegen de wens van het kind om afstammingsgegevens te krijgen (Blauwhoff, 2009).

Er zijn vier mogelijke uitkomsten voor het proces inzage in afstammingsgegevens (Service Public, 2020). 1. De biologische ouders hebben hun anonimiteit zelf opgeheven. In dit geval krijgt het kind informatie over de identiteit van zijn of haar familie, verdere afstammingsgegevens en informatie over de redenen achter zijn of haar afstand. 2. De biologische moeder heeft haar anonimiteit niet opgeheven maar kan toch worden getraceerd. Wanneer dit zo blijkt te zijn, neemt de CNAOP contact met haar op om te verifiëren of zij het goed vindt dat het kind haar identiteit te weten komt. 3. De CNAOP is niet in staat de moeder te traceren (naar schatting 40% van de situaties, met name de oudere generaties). 4. Tenslotte kan het zo zijn dat de biologische moeder al overleden is. In dit geval mag haar identiteit automatisch bekend gemaakt worden aan het kind, tenzij zij voor haar dood expliciet heeft aangegeven dit niet te willen.

Bij een zoekactie neemt de CNAOP zo mogelijk contact op met de moeder, waarna zij kan aangeven welke informatie vrijgegeven mag worden (niet-identificerende informatie of haar identiteit). Ook als er enkel een vermoeden is over de identiteit van de moeder, neemt het CNAOP contact op. Als de vrouw het verhaal afwijst, houdt de zoektocht op. Op deze manier wordt het privéleven van de (eventuele) moeder beschermd. Hoeveel kinderen een zoekactie starten, is niet bekend, maar globaal genomen accepteert driekwart van de getraceerde vrouwen het vrijgeven van informatie over haar identiteit (Peyré, 2020).

Demografische gegevens van vrouwen die anoniem bevallen

Door de anonimiteit waaronder vrouwen kunnen bevallen, zijn er geen sterke statistieken beschikbaar over de vrouwen die hun kind anoniem afstaan (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Het CNAOP heeft in 2010 een onderzoek gedaan onder vrouwen die anoniem bevielen; hier zijn enkele gegevens van beschikbaar. Van de participanten (365) had de meerderheid van de vrouwen een Franse etniciteit (75%). 14% betrof vrouwen van Noord-Afrikaanse origine, 5% kwam uit een Europees land en enkele vrouwen kwamen uit andere delen van Afrika, Amerika of Azië. Ook over de leeftijdscategorieën van de vrouwen zijn enkele gegevens beschikbaar. Uit dit onderzoek bleek dat 11% van de vrouwen onder de 18 jaar oud was. Daarnaast was 18% 18-20 jaar oud, 19% was 21-24 jaar, 18% was 25-29 jaar, 16% was 30-34 jaar en 16% was 35 en ouder. Hieruit blijkt dat er geen leeftijdscategorie is waarbij vrouwen vaker kiezen voor anoniem bevallen (CNAOP, 2010). De meeste vrouwen die anoniem bevallen waren niet financieel onafhankelijk (Villeneuve-Gokalp, 2011). Slechts 35% had werk, zij het stabiel of instabiel, fulltime, parttime of zelfs nog minder. De rest van de vrouwen was financieel afhankelijk. 27% studeerde nog, 10% was werkloos, 15 procent inactief en van 15% is de werksituatie onbekend. Het kan gesteld worden dat de woonsituatie van hen die anoniem bevielen, gerelateerd is aan het niveau van inkomen. 42% van hen woonde zelfstandig, terwijl 31% nog bij ouders verbleef en 8% een tijdelijke of onzekere verblijfplaats had, in een groepsaccommodatie verbleef of bij een ander familielid dan ouders ingetrokken was.

Redenen waarom vrouwen kiezen voor anonieme bevalling

De meest voorkomende reden die vrouwen noemden voor hun keuze om anoniem te bevallen, had te maken met hun relatie met de biologische vader van het kind (Villeneuve-Gokalp, 2011). Daarnaast speelden in 28% van de gevallen economische en sociale omstandigheden een rol. 19% van de vrouwen die anoniem bevielen vond zichzelf te jong of zag het hebben van een kind als een obstakel voor haar academische ontwikkeling of carrière. Andere factoren hadden te maken met

angst voor verstoting door familie of gemeenschap. Er zijn echter nog veel meer redenen waarom vrouwen kiezen om anoniem te bevallen. Villeneuve-Gokalp (2011) stelt dat de redenen in het algemeen een correlatie hebben met de persoonlijke kenmerken van de vrouwen. Voor jonge vrouwen die afhankelijk zijn van hun ouders, is leeftijd de meest voorkomende reden om anoniem te bevallen. Voor andere vrouwen is de relatie met de biologische vader, gecombineerd met economische en sociale omstandigheden de belangrijkste reden om anoniem te blijven. Verder kiezen sommige vrouwen voor een anonieme bevalling omdat zij hun zwangerschap te laat ontdekten, waardoor abortus geen optie meer voor hen was (Villeneuve-Gokalp, 2011).

Het heersende debat

Het recht van een vrouw om anoniem te mogen bevallen en zelf te mogen beslissen of ze contact wenst met het kind, wordt door velen in Frankrijk hoog gewaardeerd (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Van politiek conservatief tot progressief en ook de feministische 'pro-choice' beweging steunt de mogelijkheid om anoniem te bevallen. Een belangrijke reden van deze steun, komt voort uit het recht om te leven. Het tegengaan van (illegale) abortussen, vondelingen en het monitoren van de gezondheid van moeder en kind zijn hieraan verbonden argumenten. Anoniem bevallen wordt gezien als een recht van vrouwen om het moederschap af te wijzen, zonder te kiezen voor een abortus. Ook het idee dat familiebanden ontstaan door sociale interactie en dat biologische oorsprong geen enkele rol speelt in het vormen van iemands identiteit zijn belangrijke factoren in het toestaan van anoniem bevallen. Lange tijd was het heersende idee dat sociale banden sterker zijn dan bloedbanden, en dat iemand geen schade ondervindt aan het niet kennen van zijn/haar (familie)geschiedenis (O'Halloran, 2015). De nadruk op het achterhalen van iemands afkomst lag, naar Franse maatstaven, in veel andere landen te veel op biologische afstamming (Lefaucheur, 2004). Deze visie is aan het verschuiven. In drie recente rapporten uit 2014 aangaande herziening van het familierecht ziet men familiebanden met de oorspronkelijke ouders in principe als een positief gegeven (Vonk et al., 2019). Hulpverleners hechten een zeker belang aan bloedbanden (Peyre, 2020a).

Hoewel er veel argumenten worden aangedragen waarom anoniem bevallen een juiste beslissing kan zijn voor vrouwen, is er weinig oog voor de rechten van de biologische vader in het proces. Hij heeft geen inspraak bij de beslissing die de vrouw maakt over het al dan niet anoniem bevallen en het blijft bovendien de vraag of hij weet van het bestaan van het kind (NVA). Daarnaast stellen tegenstanders van anoniem bevallen dat er wel degelijk psychologische en sociale gevolgen zitten aan het niet kennen en kunnen ontdekken van afkomstgegevens. Dit effect zou zelfs groter zijn als de gegevens er wel zijn, maar deze niet beschikbaar worden gesteld. In de discussie is aangekaart dat het misschien beter is om de mogelijkheden te beperken tot bevallen onder pseudoniem, waarbij een vrouw haar identiteit achterlaat bij een bevalling en anoniem blijft tot het (volwassen) kind informatie komt opvragen (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Ondanks deze ideeën is er echter tot op heden geen wetsvoorstel gepresenteerd voor bevalling onder pseudoniem. Dit is wellicht te verklaren uit het feit dat de #MeToo-beweging en het relatief hoge aantal vrouwenmoorden veel publieke aandacht krijgen (Peyre, 2020c). Hierdoor wordt anoniem bevallen steeds sterk benadrukt als een vrouwenrecht en is het lastig om de wet te herzien.

Inmiddels is er meer bekend over de problemen die de moeders er zelf mee hebben dat ze hun kind niet meer kunnen traceren. Ook blijken zij niet altijd juist geïnformeerd te zijn over de procedure

(Lefaucheur, 2004). De afgelopen tien jaar is er echter hard gewerkt om zoveel mogelijk informatie beschikbaar te stellen voor vrouwen en hun rechten uit te leggen (Peyre, 2020c). Zo worden onder andere ziekenhuispersoneel en sociale hulpverleners getraind en brochures gepubliceerd.

Vondelingen

In Frankrijk zijn er geen vondelingenluiken. In plaats daarvan kunnen vrouwen in Frankrijk wettelijk anoniem bevallen. Op deze manier hoopt men het te vondeling leggen van baby's tegen te gaan en de belangen van moeder en kind te waarborgen. Per jaar worden er minder dan 10 kinderen te vondeling gelegd (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017).

Proces

Als er toch een achtergelaten kind wordt gevonden, zal de politie de ouders zoeken en proberen te achterhalen waarom het kind is achtergelaten. Het proces dat gestart wordt bij een vondeling, is hetzelfde als bij een kind dat door de moeder wordt afgestaan. Het kind wordt bij een pleeggezin of gespecialiseerde kinderopvang ondergebracht, komt onder staatstoezicht en krijgt een voogd, indien de ouder(s) de verantwoordelijkheid niet opeist. Nadat het kind permanent onder toezicht is gesteld, kan het bij adoptieouders geplaatst worden. Dit zal zijn nadat de twee maanden bedenktijd zijn verlopen (EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017).

De belangrijkste stappen van de procedure afstand ter adoptie

Als een vrouw erover denkt om haar (ongeboren) kind af te staan, kan ze adviesgesprekken krijgen bij jeugdzorg of een adoptiebureau. Voor vrouwen die anoniem willen bevallen, is er een speciaal protocol opgericht. Deze vrouwen krijgen adviesgesprekken aangeboden, waarin hun rechten worden besproken en het eventueel achterlaten van informatie.

Na de bevalling heeft de vrouw, ook bij een anonieme bevalling, twee maanden de tijd om op haar beslissing terug te komen en toch zelf voor haar kind te gaan zorgen. Mocht de anoniem bevallen vrouw in deze periode of later meer informatie achter willen laten, dan kan dat indien ze kan aantonen om welk dossier het gaat (aan de hand van eerder achtergelaten informatie). Tijdens de bedenktijd is het kind ondergebracht bij een neutraalterreingezin of een gespecialiseerde kinderopvang. Als de moeder niet op haar voornemen terugkomt, wordt de baby na de bedenktijd bij aspirant adoptieouders geplaatst. Vanaf de plaatsing bij adoptieouders kan de baby niet meer terug naar de biologische ouders en is de afstand ter adoptie definitief.

De aspirant adoptieouders kunnen de volledige adoptie van de baby aanvragen wanneer zij minimaal zes maanden voor het kind hebben gezorgd. Een kind kan alleen eerder dan na zes maanden geadopteerd worden, wanneer er sprake is van een deeladoptie, een variant waarbij enkele juridische banden met de biologische ouder(s) blijven bestaan.

Het adoptiedossier van niet-anoniem afgestane kinderen wordt bewaard door de lokale autoriteit of door het (private) adoptiebureau (Blauwhoff, 2009; EFA: Enfance & Familles d'Adoption, 2017). Het kind kan bij deze instantie het dossier opvragen en een zoekactie starten. Als een anoniem afgestaan kind, nadat het achttien is geworden, behoefte heeft aan informatie over zijn of haar afstammingsgegevens, dan kan hij of zij het adoptiedossier opvragen bij het CNAOP. De moeder kan,

als zij hoopt contact te kunnen krijgen met haar kind, informatie achterlaten bij het CNAOP. Op deze manier wordt het voor het kind makkelijker om zijn of haar moeder te achterhalen.

Bronnen

- Blauwhoff. (2009). *Foundational facts, relative truths. A comparative law study on children's right to know their genetic origins*. Cambridge: Intersentia.
- CNAOP (2010). Étude sur les mères de naissance qui demandent le secret de leur identité lors de leur accouchement. Opgehaald van: http://www.cnaop.gouv.fr/IMG/pdf/Bilan_mars.pdf
- CNAOP. (2019). You are about to give birth or have given birth. In CNAOP (Ed.).
- Duyme, M., en Françoise, P. (2014). *Qualité de vie des personnes pupilles de l'Etat ou enfants adoptés ayant rencontré leurs parents de naissance à l'âge adulte et qualité de vie des parents adoptifs et des parents de naissance. Evaluation de la satisfaction des usagers*. Paris: CNAOP. Opgehaald van: https://onpe.gouv.fr/system/files/base_documentaire/etude_qualite_de_vie_.pdf
- EFA: Enfance & Familles d'Adoption (2017, februari 2017). [Informatie van EFA, mail contact feb. 2017].
- EFA: Enfance and Familles d'Adoption (2020). Adoption plénière, adoption simple (France). Opgehaald van: <https://www.adoptionefa.org/ladoption/questions-generales/adoption-pleniere-adoption-simple-france/>
- Institut national de la statistique et des études, é. (2020). Population by sex and age on 1st January 2020, France. Opgehaald van: <https://www.insee.fr/en/statistiques/2382597?sommaire=2382613>
- Lefaucheur, N. (2004). The French 'tradition' of anonymous birth: the lines of argument. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 18, 319-342.
- Notaires de France (2017). Conditions for adoption in France. Opgehaald van: <http://www.notaires.fr/en/conditions-adopting>
- NVA. Discreet Bevallen. Opgehaald van: https://www.nva.be/sites/default/files/generated/files/press-attachment/discreet_bevallen_1.pdf
- O'Halloran, K. (2015). *The politics of adoption. International Perspectives on Law, Policy and Practice*. Dordrecht: Springer Science.
- Peyre, J. (2018). [E-mail conversatie 15 april 2018].
- Peyre, J. (2020a, 24 juni 2020). [E-mail conversatie 24 juni 2020].
- Peyre, J. (2020b, 10 juni 2020). [E-mail conversation 10 juni 2020].
- Peyre, J. (2020c, 8 juni 2020). [Reactie Vragenlijst 2020].
- Service Public (2020). Accès aux origines personnelles : peut-on rechercher l'identité de ses parents? Opgehaald van: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F3142>
- Statista (2020). France : number of abortions from 1990 to 2017. Opgehaald van: <https://www.statista.com/statistics/940161/number-abortions-france/>
- Steiner, E. (2003). Odièvre v France-Desperately seeking mother-anonymous births in the European Court of Human Rights. *Child and Family Law Quarterly*, 15.
- The Law Library of Congress (2015). Abortion legislation in Europe. Opgehaald van: <https://www.loc.gov/law/help/abortion-legislation/europe.php#germany>
- Van Hooff, H. (2015). *Frankrijk en anonieme geboorte sinds 2002*. Fiom.
- Villeneuve-Gokalp, C. (2011). Women who give birth "secretly" in France, 2002-2009. *Population*, Vol. 66(1), 131-168. doi:10.3917/popu.1101.0135
- Vonk, M. J., de Haan, W. D., Jeppesen de Boer, C. G., en Ruitenbergh, G. C. A. M. (2019). *Eenvoudige adoptie van pleegkinderen*. Amsterdam/Utrecht: WODC. Opgehaald van: https://www.wodc.nl/binaries/2989%20volledige%20tekst_tcm28-426700.pdf